

ความเป็นเมืองและกระบวนการกลายเป็นเมือง

นครหรือชุมชนเมือง

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

เมือง

นึกถึง อะไร

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

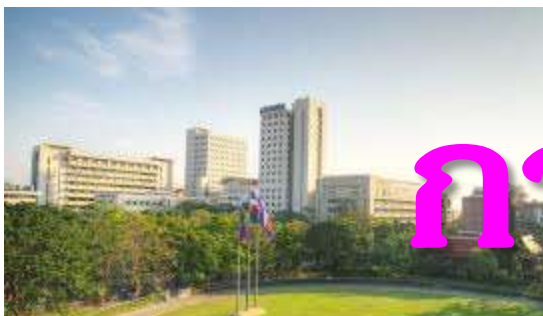
geography2gis@gmail.com

นึกถึงอะไร

ความเป็นเมือง

กายภาพ

มนุษย์(สังคม/วัฒนธรรม)

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

นิยาม

ความเป็นเมือง

- บริเวณที่คนอาศัยหนาแน่นกว่าพื้นที่โดยรอบ
- ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการค้า การบริการ กิจการสำนักงานและอุตสาหกรรม
- มีรูปแบบเฉพาะด้านการจ้างงานและการจัดการองค์การ
- การใช้ที่ดินเฉพาะเจาะจง
- มีสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

ขอบเขตชุมชนเมือง

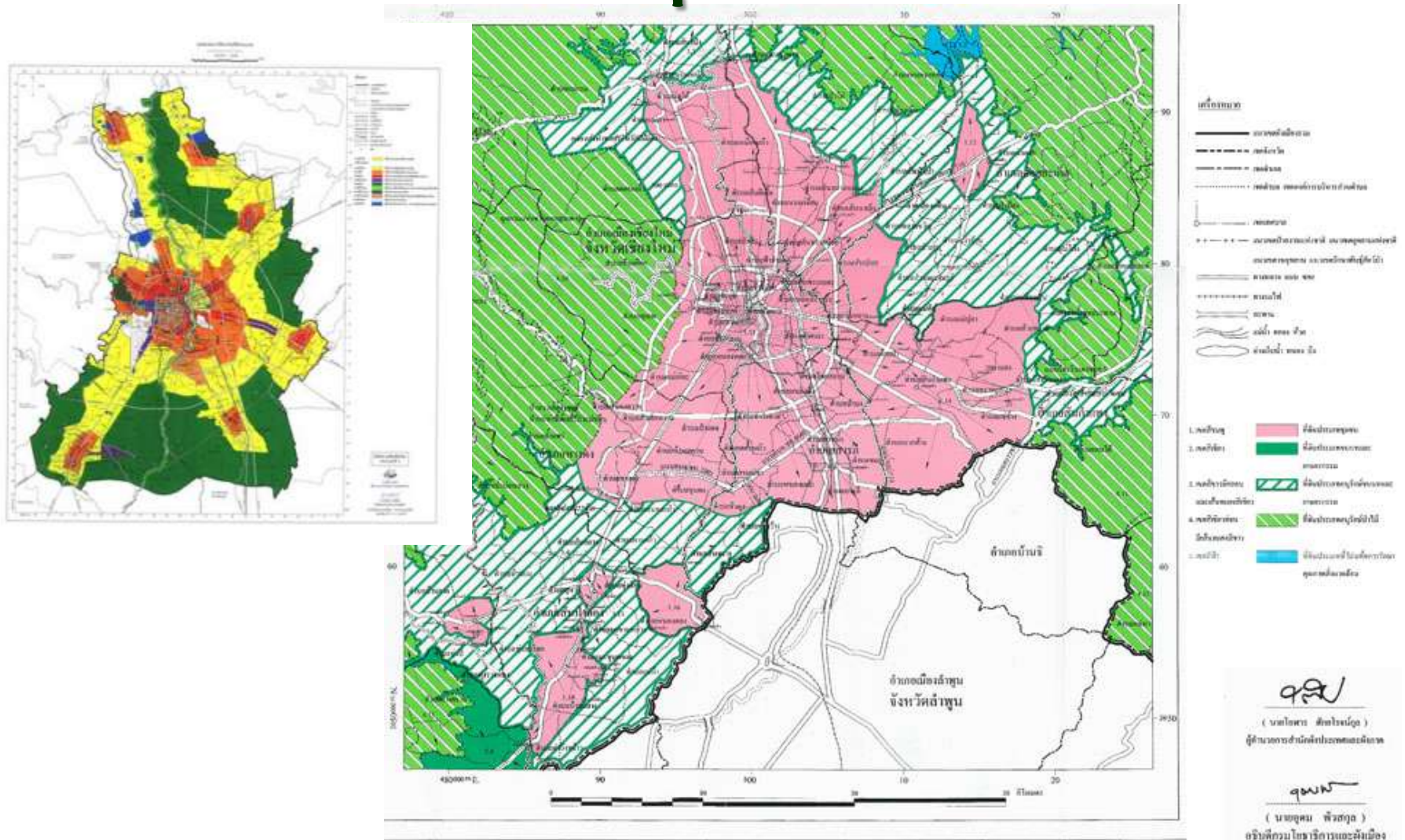
วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

ขอบเขตชุมชนเมือง

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

นายอนุสร พุ่มพวง

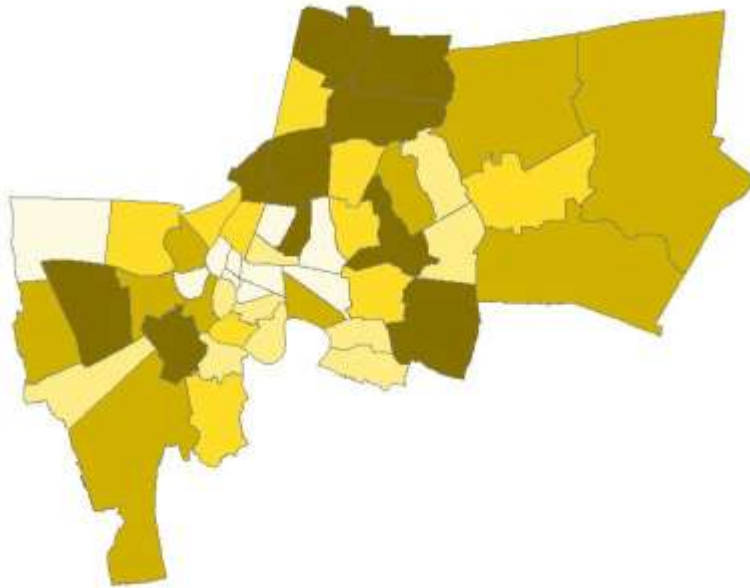
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

geography2gis@gmail.com

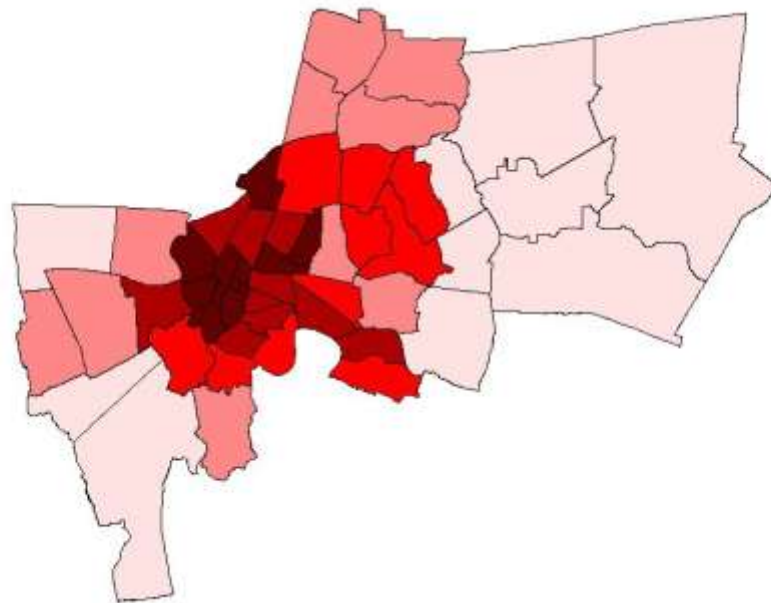

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาความหมายและขอบเขตของชุมชนเมือง

- จำนวนประชากร

- ความหนาแน่นประชากร

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาความหมายและขอบเขตของชุมชนเมือง

-ชีวิตความเป็นอยู่ของประชากร

แรงงานเฉพาะ

การมีส่วนร่วมเป็นทางการ

แบ่งชนชั้นชัดเจน

ดำเนินชีวิตรีบเร่ง

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาความหมายและขอบเขตของชุมชนเมือง

-ชีวิตความเป็นอยู่ของประชากร

องค์กรชัดเจนมั่นคง

ชีวิตมีระเบียบกฎเกณฑ์มาก

กำหนดเวลาแน่นอนตายตัว

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาความหมายและขอบเขตของชุมชนเมือง

- ประเภทการใช้ที่ดิน
- อาชีพของประชากรหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเมือง

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

รูปแบบทำเลที่ตั้งหรือการกระจายทางพื้นที่ของเมือง

แนวยาว

(linear Pattern)

- เส้นทางคมนาคม
- ระยะทางใกล้เคียงกัน
- ขนาดเมืองไม่ต่างกันมาก
- ไม่แข่งขันกัน
- เป็นศูนย์กลางสินค้าและบริการ

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

รูปแบบทำเลที่ตั้งหรือการกระจายทางพื้นที่ของเมือง

ลำดับศักดิ์

(Hierarchical Pattern)

- ขนาดลดหลั่น
- เมืองใหญ่มีน้อย

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งของเมือง

1. แหล่งอุปโภค บริโภค เช่น ใกล้ที่ราบลุ่ม แหล่งน้ำ ชายฝั่ง

ทะเล

2. เส้นทางคมนาคม บริเวณที่สะดวกในการคมนาคมขนส่ง หรือเป็นจุดตัดของเส้นทางคมนาคมหลายสาย เหมาะแก่การเป็นที่ตั้งของเมือง และในด้านความเป็นศูนย์กลางการขนส่ง ทางบกทางน้ำ ทางอากาศ เป็นต้น

3. ทรัพยากรธรรมชาติ มีส่วนดึงดูดทำให้เกิดเป็นเมือง เช่น เมืองที่เป็นแหล่งถ่านหิน แหล่งแร่ เช่นเมืองภูเก็ตของประเทศไทย

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งของเมือง

4. ภัยธรรมชาติ เป็นบริเวณที่ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ เช่น ที่สูง ปลอดภัยจากน้ำท่วม ริมอ่าวมีที่ตั้งปลอดภัยจากพายุ

5. ที่ตั้งที่ช่วยในการป้องกันตัว เช่น บริเวณเนินเขา แนวโค้งแม่น้ำ ทำให้เกิดความยากลำบากแก่ข้าศึกในการเข้ามาโจมตี และสามารถป้องกันตนเองได้ง่าย โดยการสร้างคูเมืองล้อมรอบจรดแนวแม่น้ำ เช่น เมืองพระนครศรีอยุธยา

6. ความต้องการของผู้นำหรือหมู่คณะ ในด้านการกำหนดที่ตั้ง เช่น เหตุผลทางด้านยุทธศาสตร์ หรือความเหมาะสมด้านแหล่งอุปโภค หรือเมืองในปัจจุบันที่เกิดจากการกำหนดผังเมือง เช่น เมืองใหม่

ชุมชนเมืองในประเทศไทย

ชุมชนเมือง หรือ เทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 กำหนดขนาดเทศบาลดังนี้

มาตรา 9 เทศบาลตำบล ได้แก่

ท้องถื่นซึ่งมีการประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล
มีรายได้ตั้งแต่ 12 ล้านบาทขึ้นไป ไม่รวมเงินอุดหนุน
มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป

มาตรา 10 เทศบาลเมือง ได้แก่

ท้องถื่นเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถื่นชุมชนประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
มีความหนาแน่นประชากรไม่ต่ำกว่า 3000 คนต่อตารางกิโลเมตร
รายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้สำหรับเทศบาลเมือง

มาตรา 11 เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถื่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป

มีความหนาแน่นประชากรไม่ต่ำกว่า 3000 คนต่อตารางกิโลเมตร
รายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้สำหรับเทศบาลนคร

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

ชุมชนเมืองในประเทศไทย

ชุมชนเมือง หรือ เทศบาล

กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่น จัดตั้งตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 โดยรวมหน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาคและการบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตนครหลวงธนบุรี เข้าไว้ด้วยกัน

อำนาจหน้าที่ในการบริหารของกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

เมืองพัทยา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ.2521 เมืองพัทยาเป็นเขตเมืองในรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เป็นการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลแบบผู้จัดการ (City Manager) ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเมืองพัทยาก็เพื่อให้มีบทบาทเป็นเมืองทางการท่องเที่ยว

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

ระดับความเป็นเมือง

วัดค่าความเป็นเมือง

$$= \frac{\text{ประชากรที่อาศัยอยู่ในเมือง}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

$$= \frac{\text{ประชากรที่อาศัยอยู่ในเมือง}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \times 100 \%$$

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

วัดค่าความเป็นเมือง

จังหวัด	ปชก. (คน)	เทศบาล	พื้นที่ (ตร.ร. กม.)	ปชก. (คน)
เชียงใหม่	1,655,642	นครเชียงใหม่	40.216	135,758
พิษณุโลก	854,372	นครพิษณุโลก	18.26	72,601
นครสวรรค์	1,073,347	นครนครสวรรค์	27.87	87,722
นครราชสีมา	2,601,167	นครนครราชสีมา	37.50	137,579
อุบลราชธานี	1,826,920	นครอุบลราชธานี	29.04	80,775
ขอนแก่น	1,774,816	นครขอนแก่น	46.00	110,686
นนทบุรี	1,141,673	นครนนทบุรี	38.90	257,745

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

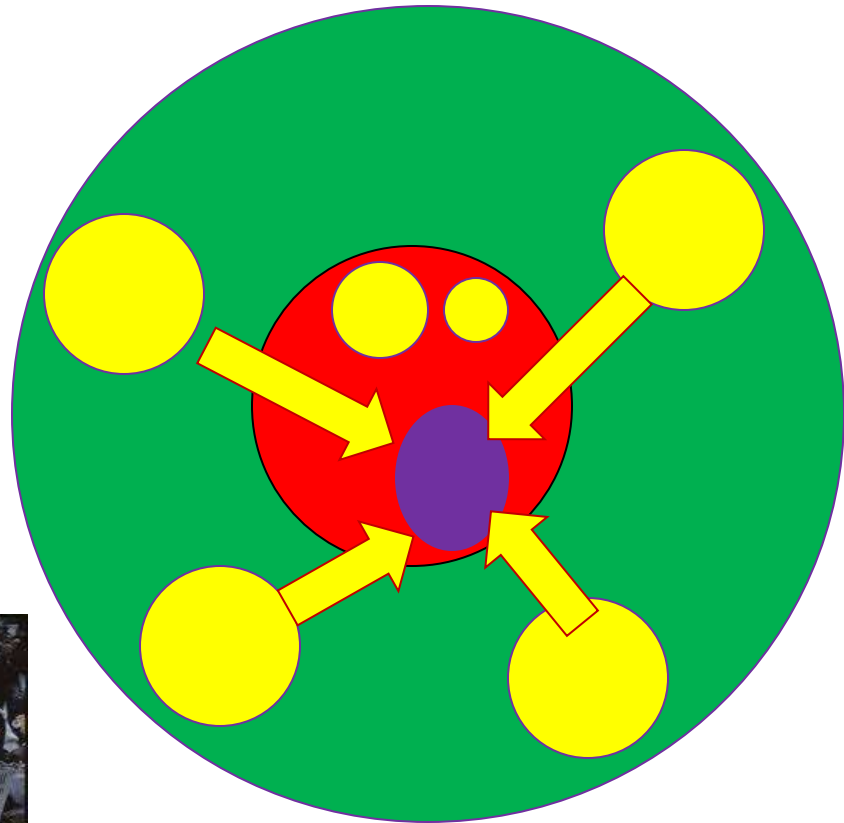
geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตชานเมือง

1. ทวีปอเมริกาเหนือ

กลางศตวรรษที่ 19

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

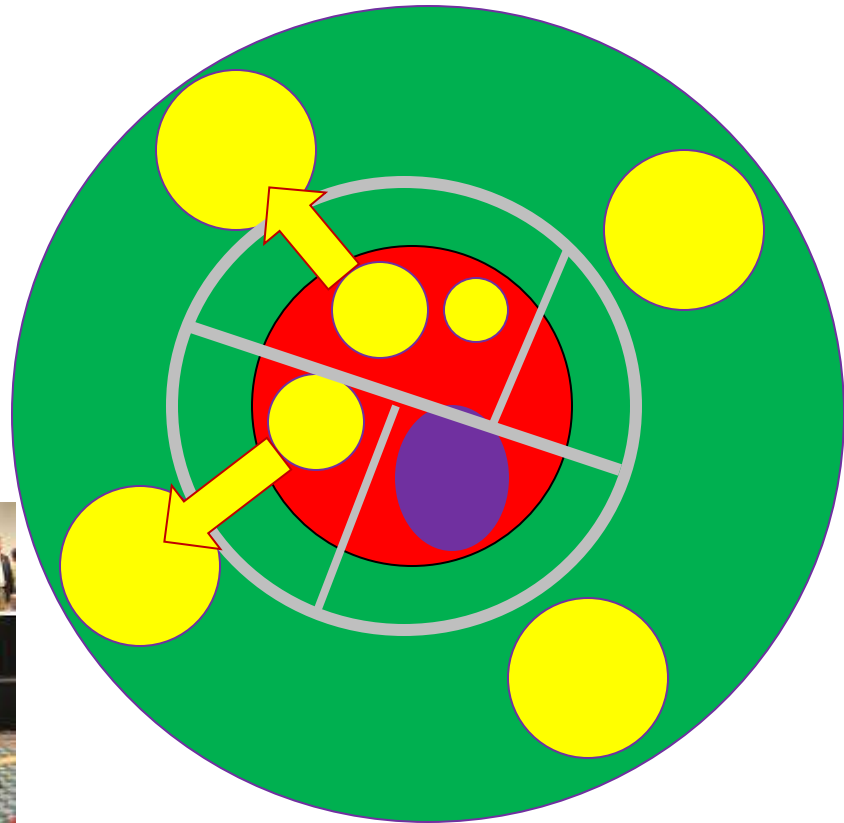
นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตชานเมือง

ทศวรรษ 1920 - 1970

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

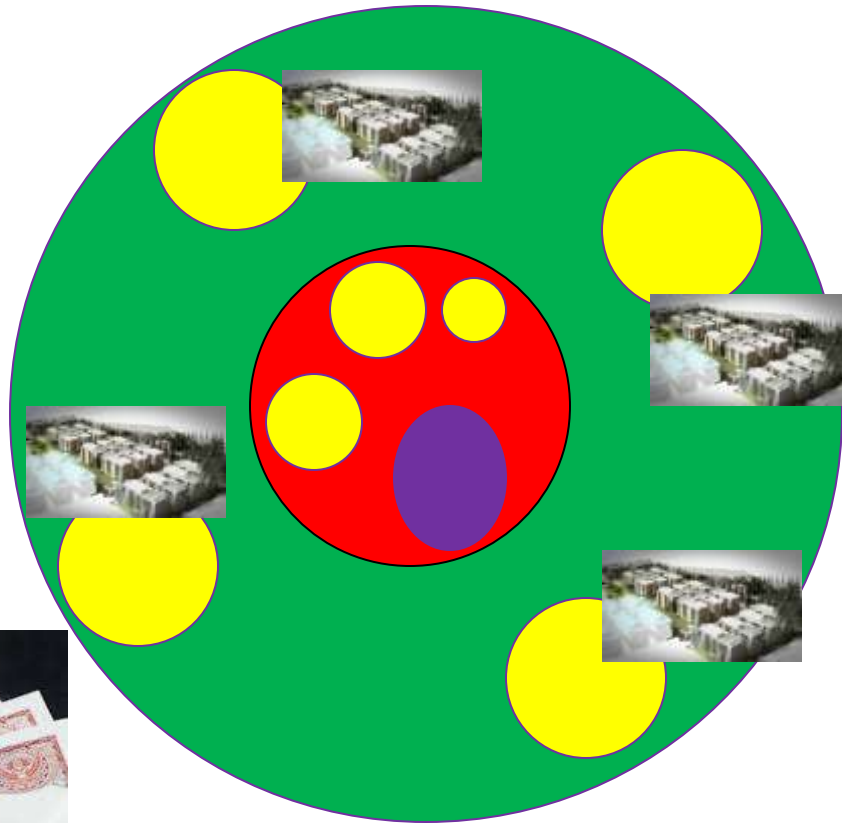
geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตชานเมือง

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

Baby Boomer (1945-1965)

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

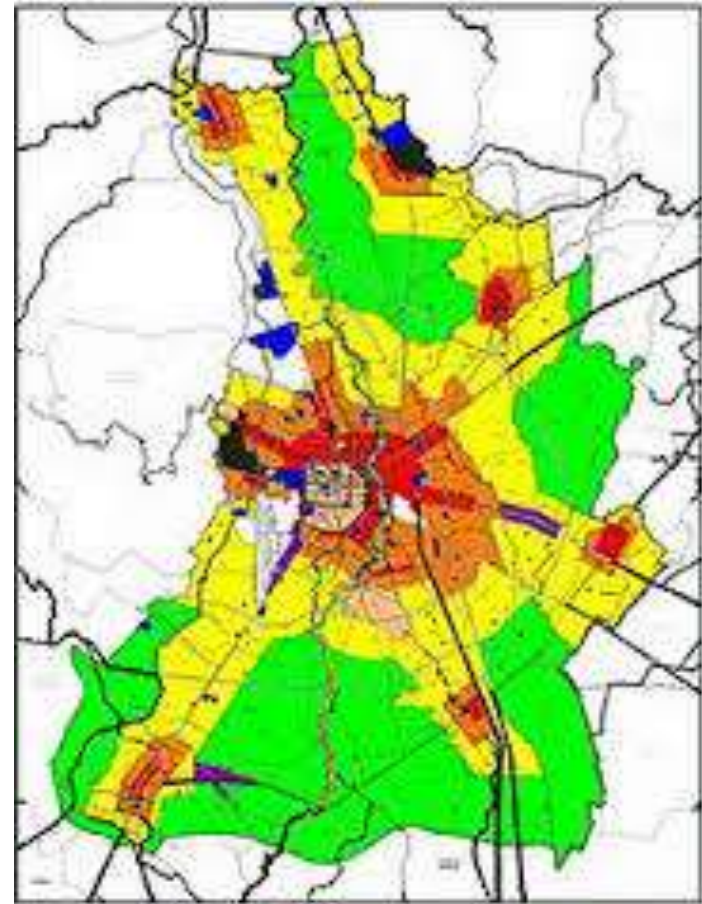
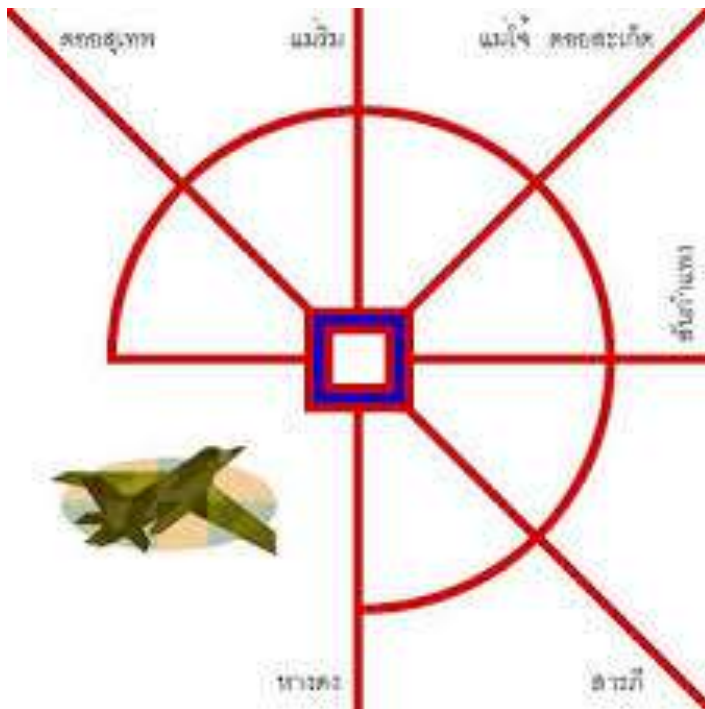
นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตชานเมือง

2. ในไทย / เชียงใหม่

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

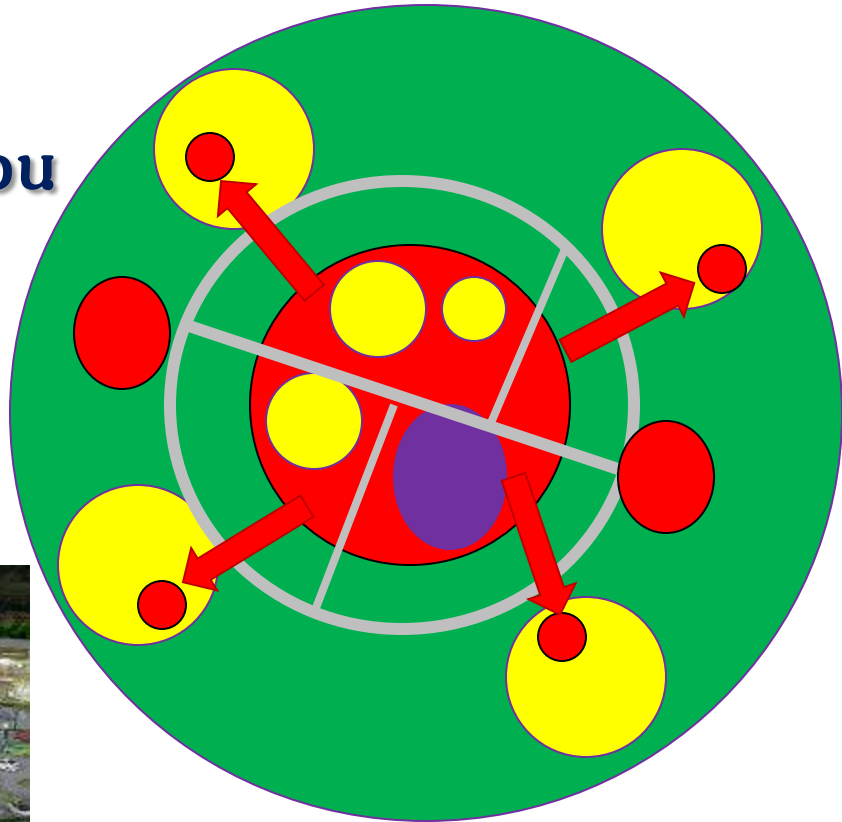
นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของการค้าปลีกในเขตชานเมือง

- ผู้ค้าปลีกย้ายไปชานเมือง
- ศูนย์การค้าใหญ่ถนนวงแหวน

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

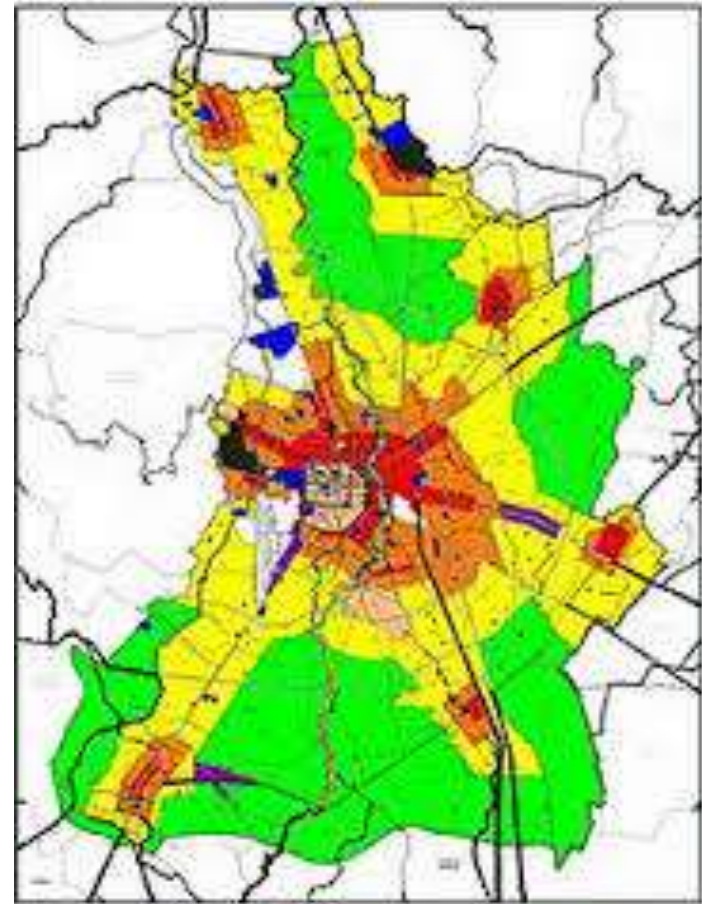
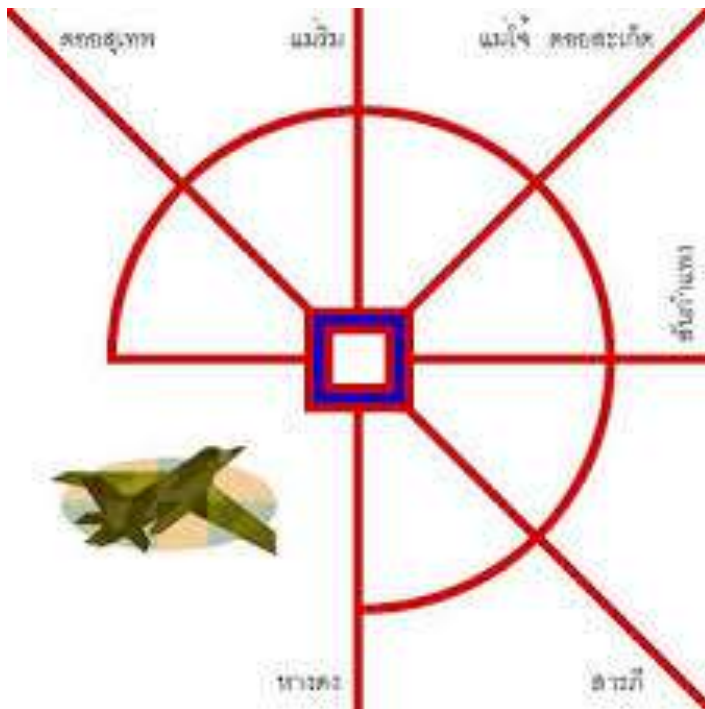
นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของการค้าปลีกในเขตชานเมือง

2. ในไทย / เชียงใหม่

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตชานเมือง

1. ทวีปอเมริกาเหนือ

ศตวรรษที่ 19

ขยายตามแนวทางรถไฟ

1960

มีระบบทางด่วนใช้รถบรรทุก

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com